

Večerna molitev.

Spisal Ivan Cankar.

o mi je bilo deset let, sem prvokrat dvomil, da je Bog usmiljen in da posluša človeka, kadar kliče k njemu iz ranjenega srca. Molil sem dolgo v noč; zdelo se mi je, da sem Bogu bližji nego kdaj in da gledajo naravnost name njegove očetovske oči. Naposled sem v molitvi zaspal; ko sem se vzdramil, ni bilo tolažbe iz nebes in še grenkejša je bilo življenje.

Deset let kasneje je moja mati obolela. Takrat sem bil tako dozorel, poln spoznanja in učenosti, kakor so vsi dvajsetletni fantje. Ni je bilo sence, ki bi je z lahkoto ne bil obsolnčil; vse je bilo v meni dovršeno, do kraja dognano, za zmerom utrjeno. Edini moj dvom, edina moja skrb in nadloga je bila ženska. Da me je kdo vprašal, če zahajam k maši in k spovedi, če molim zvečer in zjutraj, bi se mu bil smejal. Moj ponos je bil, da sem šolsko mašo zamujal in da na cesti nisem pozdravljal kateheta. Moje srce je bilo težko, moja glava polna skrbi, moja suknja prosojna, ali rekel sem: „Kaj mi vsakdanjost, dosegel sem spoznanje!“ Tresel sem se od mraza in žalosti, oči so me skelele od pritajenih solza, ali zapisal sem besedo: „Kralji v cunjah!“

Tako je bilo ob tistem času, ko je moja mati obolela.

Ker sem bil razumen dvajsetleten fant, sem takoj vedel, da bolezen ne bo kmalu pri kraju in da se bo treba pripraviti. Zato sem zbral svoje pesmi in sem jih prodal. Računil sem, ne vem zakaj, da vstane mati čez poldrugi mesec; ne prej, ne pozneje; da vstane, nisem dvomil.

Minil je teden, minilo jih je troje.

Ko je minil tretji teden, v soboto zvečer je bilo, je mati počasi okrenila glavo in mi je pogledala v obraz z veselimi očmi.

„Ali si molil nocoj?“

Tudi jaz sem jo pogledal tako veselo, kakor pogleda dorasel človek neizkušenega, ljubeznivega otroka, ter sem jo pobožal po licih, ki so bila vroča in potna.

„Molil sem, mati!“

Tako laže dorasel človek neizkušenemu otroku.

Zatisnila je oči; odel sem jo do vratu in sem po prstih stopil iz izbe.

Zunaj je bila topla, tiha jesenska noč; zvezde so sijale; toliko jih je bilo, da sem od žarke svetlobe komaj razločil sinje nebo samo. Kakor sem gledal, se je bočilo to svetlo nebo zmerom niže ter se je v nedoglednost razmikalo na obzorju; in zdelo se mi je, da se vzpenjam v bleščeče nižave sam, da se moje noge ne dotikajo več trde zemlje.

Bolesten vzdih se je oglasil iz izbe. Stopil sem v vežo in sem tiho odprl duri. Mati me je pozdravila z očmi, ki so bile čiste, jasne, ali tako trudne in vdane, da me je izpreletelo do srca. Na mizi je gorela sveča; dremotna luč je sijala na materin beli obraz.

„Kod si hodil, da te ni bilo tako dolgo? . . . Ali je že blizu jutra?“

„Zgoden večer je še, mati!“

„Zunaj je dež . . . trkalo je na okno . . .“

„Lep večer je zunaj; vse zvezde svetijo!“

Mati se je zamislila.

„Zdaj sem kakor na drugem svetu. Meni sivo jutro, vam zlat večer; meni jesenski dež, vam zvezde nebeške. Daleč ste od mene, komaj še vas vidim . . .“

Nasmehnila se je.

„Ali veš, kam gre moja pot, da ste že tako daleč od mene in da vas komaj še vidim?“

Strmel sem vanjo in v obraz mi je puhnilo kakor led.

„Kam, mati?“

Govorila je počasi in tako tiho, da sem jo komaj slišal in razumel, ko sem se klanjal globoko k nji, lice do lica.

„Ali še veš, kako sva takrat hodila v Ljubljano in kako sva se poslovila? Gazila sva sivo blato; dež je lil, da sva se stiskala pod dežnik, premočena pa sva bila obadva. Nič nisva govorila; beseda na ustnih bi bila solza v očeh. Sredi pota sva se poslovila; meni je bilo poldrugo uro nazaj do doma, tebi toliko do mesta. Stala sva na blatni cesti in sva se držala za roko. Meni je bilo takrat v mislih, da bi se tako poslovila od tebe, kakor se poslavljajo mestni ljudje, da bi te poljubila; pa me je bilo sram. Samo adijo sva si rekla, še v oči si nisva pogledala. Ti si vzel dežnik, jaz pa sem se vsa ogrnila v tisto sivo ruto, ki je bila težka od dežja. Ko sva bila že daleč, sva se okrenila obadva hkrati. Stala sva dolgo, nič si nisva zaklicala, nisva se genila . . . Ali veš, kam

je držala najina pot, ko sva šla dalje, obadva zasolzena, upognjena, trudna? Tja je držala najina pot, odkoder ni več poti nazaj . . . in obadva sva vedela, kam drži najina pot . . . Kar sem takrat občutila, občutim vse nocoj; občutim, da je končana ta težka pot, hvala usmiljenemu!"

Pokleknil sem pred njeno posteljo, njene roke sem držal v svojih. Mati je mirno spala, njene ustnice so bile nalahko odprte, njena lica so bila čista in bela, vsa deviška. Spala je; zdaj pa se mi zdi, da je slišala vse moje besede in misli, mojo zadnjo večerno molitev.

Deset let je bilo, da nisem molil; tisto noč sem klečal in sem sklenil roke in sem klical Boga. Trepetaje sem ga klical, vsegamo-gočnega, klical sem ga do jutra. Ob belem jutru sem naslonil glavo na blazino in sem zaspal ves utolažen in veren.

Tri tedne po tistem večeru je mati umrla. Ko sem jo poljubil na mrtve ustnice, ki so bile še mehke in gorke, ni bilo nič žalosti v mojem srcu. Bila je strašna misel, ki mi je ležala v prsih trdo in težko kakor črn kamen: Bog me je ogoljufal za molitev in vero, Bog je prelomil besedo! —

Po noči sem bdel sam ob njeni postelji. Roke je imela sklenjene na prsih, tik ob njenem vzglavju je gorela sveča. Vzel sem papir, da bi jo risal, kakor se mi je roka tresla. Ko sem gledal dolgo in mirno na njene ustnice, so se odpirala vrata moje duše in izlila se je nanjo svetloba iz nebes. Materine ustnice so se smehljale; v tistem smehljaju je bila moja večerna molitev in plačilo zanjo; Bog jo je slišal ter jo je uslišal po svoji modrosti.

Pastúškin:

V prijetni minuti.

Daj, odmakni ta pogled brezdanji,
da mi duše mlade ne izpije,
sem glavico nagni, v tihi sanji
naj ob srcu si srce počije.

Naj gredo mi tvoji temni kodri
preko čela, da pod njim v sramoti
ugasnejo utrinki smešno-modri,
plod iskanja po brezciljni poti.